

אַרְבַּעַת חֲרָשִׁים

וַיִּרְאֵנִי ה' אַרְבַּעַת חֲרָשִׁים. וְאָמַר, מַה אַלֶּה בָּאִים לַעֲשׂוֹת? וַיֹּאמֶר לְאָמַר, אַלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר זָרוּ אֶת יְהוּדָה... וַיִּבְאוּ אֵלֶּה לְהַחְרִיד אֹתָם, לַיְדוּת אֶת קְרָנוֹת הַגּוֹיִם... (זכריה ב, ג-ד)

כי הנה הסתיו עבר - זו מלכות הרשעה הזאת. הגשם חלף הלך לו - זה השיעבוד. הניצנים נראו בארץ - כתיב ויראני ה' ארבעה חרשים, ואלו הן, אליהו, ומלך המשיח, ומלכי צדק, ומשיח מלחמה. עת הזמיר הגיע - הגיע זמנה של ערלה שתיזמר, הגיע זמנם של רשעים שישברו, הגיע זמנה של מלכות הרשעה שתיעקר מן העולם, הגיע זמנה של מלכות השמים שתתגלה...

(פסיקתא דרב כהנא פסקא ה החדש הזה, עם קיצורים)

בימי ראשית צמיחת גאולתנו אלו, כאשר מלכות הרשעה 'הזאת' מזמן איננה, וגם שיעבוד עול הגויים מאחורינו, וכבר הגיע זמנם של הרשעים שיישברו ושל מלכות שמים שתתגלה - חשוב לזכור את 'הניצנים' שנראו בארץ, יהודים גדולים בעלי תפקיד משמעותי בתהליך עצום זה, שממשיך ומתרחש ממש מול עינינו. ואכן, גיליון זה עוסק ברובו בזכרם ובתורתם של ארבעה חרשים, ארבעה אומנים, מומחים איש איש במלאכתו מלאכת שמים, שתפקיד גדול היה לכל אחד מהם בדורנו בדרך לקידום עם ישראל וארץ ישראל ותורת ישראל לקראת הגאולה השלמה שנזכה לה בעז"ה בקרוב. האחד הוא הרב ד"ר יצחק ברויאר ז"ל, מנהיג והוגה דעות, שבימים אלו מלאו שבעים שנה לפטירתו במיטב ימיו; השני הוא הרב קלמן כהנא ז"ל, איש תורה והלכה והתיישבות והנהגה, שבימים אלו מלאו כ"ה שנים לפטירתו; השלישי הוא החבר ר' שמואל עמנואל ז"ל, חלוץ ומחנך ואיש אמת ואמונה, שהלך מעמנו בימים אלו; ואחרון חביב - הרב איתם הנקין הי"ד, הארז אשר בלבנון, איש אשכולות, בעל תורה ובעל חוכמה ובעל מידות, שנקטף מעמנו עם רעייתו ע"ה בידי מרצחים בחוה"מ סוכות שעבר והוא בראשית פריחתו המדהימה. כל אחד מאלו, על הנהגותיו ומידותיו ודעותיו ופעולותיו, תרם תרומה עצומה לארץ ישראל ולעם ישראל ולתורת ישראל בדורות אלו. לכל אחד מארבעתם גם היה קשר הדוק ל'המעין' - כתב העת נוסד ע"י המוסד שנקרא על שמו של ד"ר ברויאר ע"י בנו פרופ' מרדכי ברויאר ז"ל ואחרים ממשיכי דרכו; הרב קלמן כהנא היה חבר מערכת פעיל מראשית הופעת 'המעין' וגם פרסם בו מאמרים רבים; שמואל עמנואל כתב בו מאמרים חשובים וגם פעל והפעיל כל השנים מאחורי הקלעים, גם בימיו של אחיו ר' יונה ז"ל כ'עורך אחראי' וגם כאשר אבל"א נקראתי למלא את מקומו (גם היוזמה והדחיפה לציין

בגיליון תשרי תשע"ז את זכרו של מורו וידידו הרב קלמן הייתה של שמואל); וזכה 'המעין' להיות במה לכמה ממאמריו החשובים-ביותר של הניצן הפורח והגדל הזה שבשם איתם נקרא, ואף הוסכם עמו שהוא יצטרף למערכת 'המעין' - ולזה לא זכינו. ינוחו בשלום על משכבותיהם ארבעה יהודים גדולים אלו עד קץ הימין, דברי תורתם ואמונתם שבגיליון ידובבו את שפתותיהם בקבר.

גיליון זה כולל מכתבים אישיים שכתב החזון איש זצ"ל לרב קלמן כהנא בסוף ימיו, שלושה בירורי הלכה בדברים שכתב הרב קלמן מאת בנו הרב בנימין זאב שליט"א, ומאמר על השל"ה שפרסם הרב קלמן בצעירותו, ערוך ומתוקן ומוער ע"י תלמידו-חברו ותיק חברי מערכת 'המעין' הרב פרופ' שמעון בולג. בהמשך נמצאים זיכרונות והרהורים על השואה שנמצאו בעיזבוננו של שמואל עמנואל, ודברים של אחיו ברוך נ"י בעניין הַגֵּר וייחסה לבנה - שהוא בניגוד מוחלט לייחסם של אמהות יהודיות לילדיהם בשעת צרה. נדפסת לראשונה תשובה שהשיב הרב איתם הנקין הי"ד ליהודי נבוך בענייני איסור תולעים, ובהמשך מובא שחזור שנעשה על ידו לתשובת רשב"א 'אבודה'. עוד באו בגיליון זה מחקר מקיף על זהותו של עץ הארז מאת הרב עזריה אריאל, ראש הכולל של מכון המקדש; מהדורה מבוארת של הפיוט העתיק 'אלוקים ממכון שבתך' מאת פרופ' יהושפט נבו; סקירה מקיפה על סדרת הספרים המונומנטלית של פרופ' י"מ תא-שמע המנוח 'כנסת מחקרים' ובה סדרת מחקרים מעמיקים של אחד מגדולי חוקרי תקופת הראשונים בדורנו, מאת חברו ד"ר אברהם דוד מבכירי בית הספרים הלאומי בירושלים; בירור מחודש ומבורר בסוגיות התמוהות של 'סוכה עשויה ככבשן' וחלון עגול שבין שתי חצרות מאת הרב ד"ר מרדכי הלפרין, ויישוב הסתירות בעניין קיומם של עשרת השבטים בזמן הזה מאת הרב משה צוריאל, מחבר ספרים חשובים ולשעבר משגיח בישיבת שעלבים. הוספנו דברים שנאמרו לאחרונה לזכר ד"ר יצחק ברויאר ושמואל עמנואל, וכרגיל נמצאות עמנו גם כמה תגובות והערות חשובות, וסקירת ספרים תורניים חדשים.

לאחרונה התבשר עם ישראל על המספר המדהים של לומדי תורה מכל הסוגים והגוונים והגילים הקיים בארץ, וקיימות התפתחויות חיוביות בנושאים רבים ושונים. בלי להתעלם מהצללים הקיימים ומהנושאים הדורשים שיפור, אי אפשר שלא להודות לריבוננו של עולם, אבינו מלכנו, על כל ה"יש" הגדול. מערכת 'המעין' מאחלת למנויים ולקוראים ולכל עם ישראל שברכות השנה שחלפה ימשיכו גם בשנה הבאה, ועוד ברכות רבות יחולו על עמנו וארצנו וערי אלוקיננו.

הק' יואל קטן